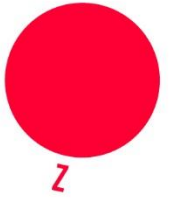

RES 1.0

NOORD-
HOLLANDSE
ENERGIE
REGIO

RES-proces van startnotitie tot RES 1.0

Noord-Holland Zuid

Samen aan de slag!

In dit katern leest u over de processtappen die georganiseerd zijn om te komen tot de Regionale Energiestrategie 1.0 voor Energieregio Noord-Holland Zuid.

Startnotitie

Na de presentatie van het Klimaatakkoord door het kabinet (juni 2019) zijn de gemeenten, de provincie en de waterschappen in Noord-Holland Zuid gestart met de voorbereidingen voor de RES. Na de ondertekening van het Klimaatakkoord door de VNG, het IPO en de UvW, is de *Startnotitie RES NHZ*¹ voor besluitvorming aan alle gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen voorgelegd (najaar 2019). In de startnotitie zijn de kaders en de aanpak voor het RES-proces vastgelegd. De processtappen tot aan de concept-RES zijn in de bijlage van de startnotitie beschreven. De landelijke handreiking RES² vormde het vertrekpunt voor de startnotitie en het RES-proces.

Het proces, alle producten die hieruit zijn voortgekomen en de achterliggende studies en analyses zijn gepubliceerd via de website energieregionhz.nl. Deze website is voor iedereen toegankelijk. Gedurende het proces tot nu toe is in de communicatie met belanghebbenden, inwoners, volksvertegenwoordigers en de pers voortdurend naar deze website verwezen.

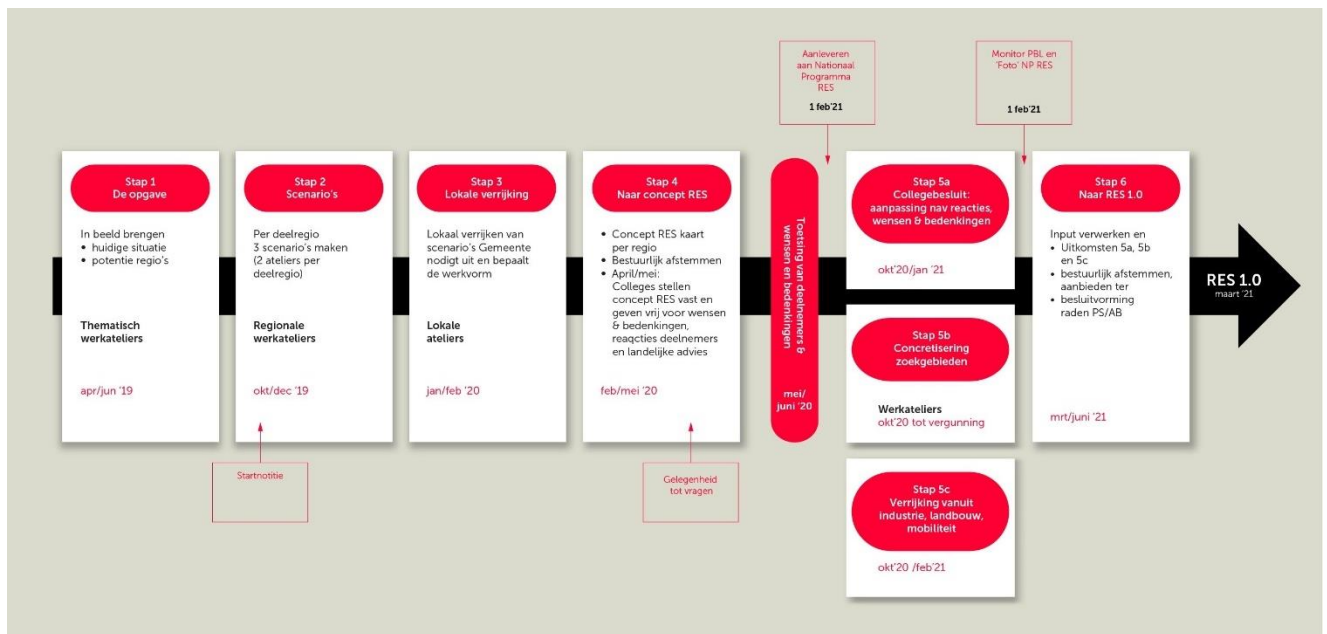
Kaders voor proces: bottom-up ophalen

De VNG, het IPO en de UvW hebben gepleit om de RES te maken vanuit een bottom-upbenadering. In Energieregio NHZ is daaraan volop gehoor gegeven. In NHZ zijn in aanloop naar de concept-RES circa 25 regionale bijeenkomsten en circa 45 lokale bijeenkomsten in de gemeenten georganiseerd. Deze 'werkateliers' zijn bedoeld om betrokkenen zonder een beleidsmatige of wettelijke taak al direct een plek te geven in het proces om te komen tot de RES. In totaal hebben rond de 1.500 mensen deelgenomen en meegedacht. De concept-RES is daarmee het product van een intensieve samenwerking met energiecoöperaties, (agrarische) ondernemers, maatschappelijke organisaties, natuur- en milieupartijen, bewoners(organisaties), bedrijven(verenigingen), energiebedrijven, netbeheerders, experts en andere belanghebbenden. Een groot aantal deelnemers was als vertegenwoordiger aanwezig namens een grotere achterban. Denk hierbij aan energiecoöperaties, dorpsraden, Verenigingen van Eigenaren of natuur- en milieurorganisaties. Het bereik van de ateliers is daarmee groter dan alleen de aanwezigen.

Ook in de stappen van concept-RES naar de RES 1.0 is samengewerkt met belanghebbenden, inwoners en stakeholders. Er zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd: thematafels, participatiebijeenkomsten voor de verdere concretisering van de zoekgebieden, bestuurlijke bijeenkomsten met stakeholders en informatiebijeenkomsten.

¹ De startnotitie vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

² De landelijke handreiking RES vindt u [op de website van het NPRES](#).

Stap 1: Fotodocumenten per deelregio

Het proces om te komen tot de concept-RES in Noord-Holland Zuid bestond uit vier stappen (zie figuur). Om de korte tijd optimaal te benutten, is Energieregio Noord-Holland Zuid al gestart met stap 1 van het proces voordat het Klimaatakkoord was ondertekend. Voor elk van de zes deelregio's is een foto Energie & ruimte³ opgesteld, met daarin een inventarisatie van de huidige energieopwekking, de energievraag (huidig en in 2030) en ruimtelijke beperkingen voor wind- en zonne-energie (landschap, natuur, veiligheid en geluid). Hierdoor werd het potentiële aanbod van de regio inzichtelijk. Voor de fotodocumenten is gebruikgemaakt van de analysekaarten⁴ van het Nationaal Programma RES (NP RES), versie februari 2019. In drie of vier regionale ateliers hebben experts, ambtenaren en regionale belanghebbenden de informatie in de fotodocumenten aangescherpt en aangevuld⁵.

Stap 2: Scenario's per deelregio

Vervolgens zijn in stap 2 per deelregio drie zogenoemde scenario's ontwikkeld⁶. Hiervoor zijn per deelregio twee regionale bijeenkomsten

³ De documenten voor Noord-Holland Zuid vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

⁴ De analysekaarten NP RES zijn [op de website van het NPRES](#) in te zien.

⁵ De foto Energie & ruimte van de deelregio's in Noord-Holland Zuid vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

⁶ Uitzondering hierop is de deelregio Zaanstreek-Waterland. Binnen deze deelregio heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de potentie voor zon en wind. De uitkomsten hiervan zijn in twee deelregio-bijeenkomsten besproken met inwoners en belangenverenigingen.

georganiseerd. In deze bijeenkomsten hebben uiteenlopende partners uit de gemeenten, regionale stakeholders en maatschappelijke partners met elkaar de scenario's ontwikkeld. Per bijeenkomst waren er circa tien tot zestig deelnemers. Meerdere raadsleden van verschillende gemeenten, Statenleden en leden van de algemeen besturen van de waterschappen zijn aanwezig geweest bij deze regionale bijeenkomsten.

Scenario's en bouwstenen

Voor elke deelregio zijn drie scenario's ontwikkeld. Deze scenario's hadden als doel om aan de hand van uitersten te verkennen welke invulling van de duurzame energieopwekking past binnen de RES-(deel)regio en gemeenten. De scenario's zijn geen reële toekomstbeelden, maar zijn bedoeld om inzicht te geven in ontwikkelrichtingen en effecten die samenhangen met die scenario's. De scenario's zijn dus geen inhoudelijke handelingsperspectieven waartussen een keuze gemaakt moest worden, maar een hulpmiddel om het gesprek te voeren.

De scenario's zijn opgebouwd uit zogenoemde bouwstenen. Een bouwsteen bestaat uit een vorm van energieopwekking, een type locatie en eventueel aanvullende voorwaarden. Bijvoorbeeld: zonne-energie, op land, langs infrastructuur. De bouwstenen hadden twee doelen. Enerzijds om te verkennen onder welke voorwaarden draagvlak is voor de opwekking van wind- of zonne-energie. Anderzijds kon met behulp van de bouwstenen worden bepaald hoeveel GWh de scenario's opleverden en wat de effecten waren voor onder andere ruimte, landschap en natuur.

Stap 3: Lokale ateliers per gemeente

In stap 3 zijn de scenario's tijdens lokale bijeenkomsten voorgelegd aan de lokale samenleving. Per gemeente zijn een of meerdere lokale bijeenkomsten georganiseerd (in totaal circa 45). Per bijeenkomst waren circa acht tot veertig personen aanwezig. Tijdens deze lokale bijeenkomsten zijn de onderdelen (bouwstenen) van de scenario's op draagvlak getoetst en is besproken onder welke condities de opwekking van duurzame energie in de betreffende gemeente passend is. Aanwezigen konden met stickers aangeven welke bouwstenen passend zijn en welke niet. Ook raadsleden, Statenleden en leden van de algemeen besturen van de waterschappen zijn aanwezig geweest bij de lokale ateliers.

Hoofdpunten uit de lokale ateliers:

- De noodzaak van energietransitie wordt breed onderschreven. Niet alleen de overheid is aan zet maar er is ook grote bereidheid om zelf iets te doen.
- Grootschalige opwek met zonnepanelen en windturbines kan onder voorwaarden. Houd rekening met leefbaarheid en plaats geen windturbines binnen afzienbare afstand van huizen. Daarvoor werd verwezen naar de afstandsgrens uit de huidige Provinciale Ruimtelijke Verordening (geldend voor herstructureringsgebieden).
- Heb oog voor landschappelijke kwaliteiten.
- Wees voorzichtig met de onomkeerbaarheid van inpassing in het landschap, omdat over een aantal jaar mogelijk nieuwe technieken voorhanden zijn.

- Kijk naar dubbel ruimtegebruik en sluit waar mogelijk aan bij bestaande infrastructuur.
- Geef jongeren een stem in de RES.
- Zeker doen: zonnepanelen op daken en parkeerplaatsen.
- Geen/weinig steun: zon op agrarische gronden, zon/wind in natuurgebieden (duinen, bos) en zon/wind in cultuurhistorisch landschap.
- Verdeel de lusten en de lasten: opbrengsten uit wind- en zonne-energie moeten ook ten goede komen aan de gemeenschap.
- Een zorgpunt dat werd onderschreven was de energie-infrastructuur. Kan het netwerk het aan en hoe lossen we de benodigde opslag van energie op?

In de lokale ateliers is beperkt stilgestaan bij de warmtevraagstukken. Binnen de regio NHZ heeft het Warmte & Koude programma van de MRA met de gemeenten een routekaart ontwikkeld. Het Warmte & Koude programma werkt samen met overheden en marktpartijen in de Metropoolregio Amsterdam aan de ontwikkeling van duurzame warmtenetten tegen zo laag mogelijke kosten. De informatie uit dit programma is als basis gebruikt voor het RSW-deel binnen de concept-RES. Daarnaast doorlopen gemeenten zelf participatietrajecten in het kader van de Transitievisie Warmte.

De regionale en lokale ateliers zijn afgerond vóór de covid-maatregelen van maart 2020.

Stap 4: Concept-RES NHZ

In stap 4 zijn de resultaten uit voorgaande stappen verwerkt in de concept-RES⁷. Op kaarten is aangegeven waar globale zoekgebieden liggen voor grootschalige opwek van wind- en zonne-energie. Deze kaarten zijn bestuurlijk besproken en beoordeeld op haalbaarheid. Op basis daarvan is het aanbod van de energieregio vastgesteld: de ambitie qua opwek van duurzame elektriciteit (in TWh). Naast de globale zoekgebieden is in de concept-RES aandacht besteed aan bestaande en potentiële warmtebronnen, de warmtevraag, huidige projecten en plannen, effecten voor kosten en opbrengsten, natuur, landschap en hinder. Ook de effecten op de energie-infrastructuur zijn onderzocht door de netbeheerder.

Concept-RES-kaart met zoekgebieden

De uitkomsten van de lokale bijeenkomsten vormden de basis voor de concept-RES-kaart. Tijdens de lokale bijeenkomsten spraken de deelnemers met groene en oranje stickers hun voorkeur voor bouwstenen uit. De bouwstenen uit de scenario's die meer positief dan negatief beoordeeld zijn, zijn vertaald naar een kaart per deelregio met globale zoekgebieden: de concept-RES-kaarten.

⁷ De concept-RES vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

Om te komen tot de globale zoekgebieden is eerst een selectie gemaakt van bouwstenen waarop meer groene dan oranje stickers in de deelregio zijn geplakt. Vervolgens is deze selectie twee keer getoetst:

- Eerst zijn de verslagen van alle lokale ateliers in de deelregio nog een keer doorgenomen om te controleren of er geen stickers of opmerkingen zijn gemist.
- Daarna is met gemeentelijke vertegenwoordigers vanuit de deelregio gecontroleerd of de weergave van de bouwstenen in elke gemeente juist en volledig is. Lokale ontwikkelingen, zoals de uitbreiding van een bedrijventerrein, zijn daardoor ook goed op de kaart gezet en niet ten onrechte als zoekgebied aangegeven.

Na deze controles zijn alle bouwstenen en gecontroleerde locaties ingevoerd in het rekenprogramma waarmee de concept-RES-kaart wordt gemaakt. Met dit programma is eerst de relatie tussen locatie en bouwsteen gelegd, waardoor 'vlekken' op de kaart ontstaan. Zo is de bouwsteen Zon op bedrijventerreinen vanzelfsprekend gekoppeld aan alle bedrijventerreinen in de deelregio. Daarna zijn de geldende veiligheids- en milieurestricties uit de vlekken gesneden. Tot slot is op basis van lokale kennis en expertise een laatste toets gedaan op haalbaarheid naar 2030, waarmee de vlekken zijn verfijnd tot de zoekgebieden in de concept-RES.

Bij berekening van de ambitie van de concept-RES is uitgegaan van een gedeeltelijke benutting van de beschikbare ruimte en het potentieel van de zoekgebieden. Dit is gedaan op basis van de uitkomsten van de ateliers en de haalbaarheidstoets naar 2030. Doordat de oppervlakte van de zoekgebieden niet volledig ingezet wordt, is er bij de verdere concretisering (richting de RES 1.0 en verder) ruimte voor maatwerk en zorgvuldige ruimtelijke inpassing.

In april 2020 hebben de colleges (gemeenten, provincie en waterschappen) besloten om kennis te nemen van de concept-RES NHZ en deze vrij te geven voor de online consultatie van deelnemers en betrokkenen in het RES-proces. De betrokken stakeholders en deelnemers van de regionale en lokale bijeenkomsten hebben de concept-RES daarvoor toegestuurd gekregen, met de uitnodiging om een reactie in te zenden.

De colleges hebben in de periode mei – juli 2020 besloten:

- in te stemmen met de concept-RES NHZ als eerste resultaat uit het regionale proces om te komen tot de RES 1.0;
- de concept-RES NHZ aan te bieden aan het Nationaal Programma RES voor doorrekening en advies;
- de gemeenteraad, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen in de gelegenheid te stellen tot het uiten van wensen en bedenkingen.

De concept-RES is tevens voor advies toegestuurd aan de Commissie m.e.r.⁸, in het kader van de landelijke pilot 'MER en RES'. Het katern MER en milieueffecten gaat hier nader op in.

Reactieperiode en wensen en bedenkingen

Van april tot en met september 2020 konden de deelnemers van de regionale en lokale bijeenkomsten en andere betrokkenen (onder andere bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties) en volksvertegenwoordigers reageren op de concept-RES. Betrokkenen konden via een digitale consultatie hun reactie geven en volksvertegenwoordigers konden hun wensen en bedenkingen meegeven via het democratische proces.

De betrokkenheid bij de RES is groot:

- Er zijn ruim 120 reacties ontvangen op de concept-RES⁹.
- Een aantal partijen heeft alternatieve zoekgebieden aangedragen.
- De natuur- en milieuorganisaties hebben vanuit hun belang aangegeven op kaarten waar zij zon- en windenergie mogelijk achten.
- De Participatiecoalitie heeft aanbevelingen gedaan.
- Staatsbosbeheer heeft de mogelijkheden en onmogelijkheden van grootschalige opwek met zonne- en windenergie op hun grondgebied aangegeven.
- LTO heeft een aanbod gedaan vanuit de agrariërs.
- Liander heeft aanbevelingen¹⁰ gedaan per deelregio voor het verhogen van de systeemefficiëntie.
- NVDE¹¹ heeft een analyse gemaakt van de haalbaarheid en betaalbaarheid van de concept-RES.

Daarnaast hebben in september en oktober 2020 alle gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen wensen en bedenkingen meegegeven op de concept-RES¹². De ruim 120 ontvangen reacties zijn toegestuurd aan de volksvertegenwoordiging, ter voorbereiding op de wensen en bedenkingen. Daarnaast had eenieder de gelegenheid om in te spreken in de openbare vergaderingen. Veelal zijn de suggesties en zorgen vanuit de gemeenschap overgenomen.

In hoofdlijnen gingen de wensen en bedenkingen in op onder meer de volgende thema's:

⁸ Het advies van de Commissie m.e.r. over de concept-RES NHZ [vindt u op de website van Energieregio NHZ](#).

⁹ De ontvangen reacties vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

¹⁰ De aanbevelingen van Liander over de concept-RES vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

¹¹ [Nederlandse Vereniging Duurzame Energie](#).

¹² De wensen en bedenkingen vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

- Het participatieproces van de RES en de wens voor lokaal eigenaarschap bij de ontwikkeling van zonne- en windenergie.
- Het aanwijzen van aanvullende zoekgebieden of juist het verwijderen van zoekgebieden.
- Het niet toestaan van windturbines of zonneweides in een gemeente.
- Besparing opnemen als onderdeel van de RES.
- Extra onderzoek naar de effecten op de biodiversiteit bij zonneweides en windturbines.
- Technieken als aquathermie en geothermie meenemen als vorm van duurzame bronnen in de RES.
- Kernenergie opnemen als energiebron.
- De mogelijkheden van de inzet van de assets van de waterschappen met behoud of versterking van de taakuitvoering van de waterschappen.
- Het integraal benaderen van zoekgebieden waardoor meerdere gebiedsdoelen worden gediend en meekoppelkansen worden benut.

Vanwege de covid-maatregelen en de invloed hiervan op (raads)vergaderingen, is de landelijke deadline voor het aanleveren van de concept-RES verschoven van 1 juni naar 1 oktober 2020.

Aanleveren concept-RES NHZ voor doorrekening en advies

Op 5 oktober is de concept-RES aangeboden aan het [Nationaal Programma RES](#) en het Planbureau voor de Leefomgeving voor doorrekening en advies. Daarbij zijn meegestuurd:

- De wensen en bedenkingen van volksvertegenwoordigers.
- De ruim 120 ontvangen reacties.

Op deze wijze wordt recht gedaan aan een open en transparant proces. Het Nationaal Programma RES kan hiermee tot een afweging komen van het bestuurlijke en maatschappelijke draagvlak voor de concept-RES van Noord-Holland Zuid.

Het NP RES heeft de concept-RES op basis van het landelijke afwegingskader¹³ beoordeeld. Hieruit volgt een advies voor het vervolgproces. Tegelijkertijd heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) op basis van alle concept-RES'en berekend of de voorgestelde strategieën naar verwachting voldoende bijdragen aan het realiseren van grootschalige duurzame elektriciteitsopwekking op land (35 TWh in 2030).

Route35

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de Regionale Energiestrategieën (RES'en) optellen tot de landelijke doelstelling van ten minste 35 TeraWattuur (TWh) aan grootschalige hernieuwbare elektriciteitsopwekking op land voor 2030. Daarbij is afgesproken dat de decentrale overheden

¹³ Op de [website van het NP RES](#) vindt u meer informatie over het afwegingskader.

een verdeelsystematiek ontwikkelen voor het geval de RES'en onverhoopt niet optellen tot de nationale opgave. Deze verdeelsystematiek is [Route35](#) genoemd: de route om tot 35 TWh te komen. In maart 2021 is de verdeelsystematiek opgeleverd, waarna de systematiek is vastgesteld. Het IPO, de VNG en de UvW zijn verantwoordelijk voor Route35, en ook het Rijk is hierbij betrokken.

Stap 5a: Reactienota: op weg naar RES 1.0

In de volgende stap, stap 5a, is de reactienota opgesteld. De colleges hebben de ontvangen reacties en de wensen en bedenkingen van de raden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen hierin verwerkt¹⁴. Hiermee is een belangrijke tussenstap gezet op weg naar een uitvoerbare en gedragen energiestrategie voor de regio.

De reactienota leidde tot:

- Veranderingen op de kaart met zoekgebieden.
- Tekstuele veranderingen in de RES 1.0 ten opzichte van de concept-RES, zoals het toevoegen van onderwerpen of aanvullingen en verbetering van bestaande teksten.
- Additionele onderzoeksvragen (thematafels).

De colleges (gemeenten, provincie) hebben de reactienota in december 2020 vrijgegeven. De vrijgave van de reactienota is een tussenstap richting de RES 1.0. Naast de aanpassingen die in de reactienota zijn opgenomen, zijn nog meer aspecten van invloed geweest op de inhoud van de RES 1.0:

- De uitkomsten van de thematafels.
- De concretisering van de zoekgebieden (nader onderzoek, participatie met belanghebbenden).
- De vertaling van de inzichten uit de zienswijze van Liander.
- De doorrekening van het Planbureau voor de Leefomgeving en het advies van het Nationaal Programma RES (uiterlijk 1 februari 2021)¹⁵

De reactienota is na vaststelling toegestuurd aan ruim 150 personen (onder andere de indieners van reacties en andere betrokken personen en partijen) die deze op hun beurt verder hebben verspreid. Daarnaast is deze verspreid via de reguliere nieuwsbrief, socialmediakanalen en is er een persbericht uitgestuurd.

Thematafels

¹⁴ De Reactienota: op weg naar RES 1.0 vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#).

¹⁵ Op de website van Energieregio NHZ vindt u [de monitor van het PBL](#) en [het advies van het NPRES](#).

Voor onderwerpen waarover nog geen besluit kon worden genomen in de reactienota, omdat nog niet alle kennis of informatie vergaard is, of omdat afstemming nog moest plaatsvinden, zijn zogenaamde thematafels georganiseerd. In de periode oktober 2020 tot en met februari 2021 zijn thematafels¹⁶ georganiseerd over de volgende onderwerpen:

1. Ontwikkelprincipes zonne- en windenergie.
2. Energietransitie: kansen voor agrariërs.
3. Ruimtelijke samenhang.
4. RES in uitvoering (lokaal eigendom, stimulerend beleid).
5. Jongeren.
6. Warmte uit water (warmte, TEO, TEA, TED).
7. Energie-infrastructuur.
8. Innovatie.

Tijdens deze thematafels zijn onderwerpen inhoudelijk verder verkend, samen met verschillende betrokken partijen in het RES-proces. De (tussentijdse) uitkomsten hiervan zijn verwerkt in de RES 1.0 (zie het katern Thematafels). Daarnaast dient de uitkomst van de thematafels als input voor de verdere concretisering van de zoekgebieden. Naast het verwerken van de uitkomsten van de thematafels in de RES 1.0, zal een aantal thematafels worden vervolgd. In vervolg op de thematafel Warmte uit water wordt bijvoorbeeld door de waterschappen het gesprek met de betrokkenen voortgezet. Zodoende wordt het gesprek met elkaar gaande gehouden over dit onderwerp. De op deze tafel ontwikkelde werkagenda zal hierbij leidend zijn.

Jongeren en de RES

Gedurende het proces van de ontwikkeling van de RES is door een aantal gemeenteraden, Provinciale Staten en deelnemers van gemeentelijke bijeenkomsten het belang van jongerenparticipatie geuit. Door jongeren een stem te geven wordt bijgedragen aan het toekomstbestendig maken van de RES. Het overgrote deel van de energietransitie en uitvoering van de RES zal immers plaatsvinden ten tijde van de werkende levens van mensen die nu jong zijn. De programmaorganisaties van de energieregio's Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid hebben in samenwerking invulling gegeven aan jongerenparticipatie. Het programma bestaat tot nu toe uit de volgende onderdelen:

- Scholenprogramma ten behoeve van de concept-RES. Op vier middelbare scholen zijn gastlessen gegeven en hebben scholieren – net als deelnemers aan de gemeentelijke werkbijeenkomsten – hun visie gegeven

¹⁶ Meer informatie over de thematafels vindt u [op de website van Energieregio NHZ](#)

op (on)mogelijkheden van grootschalige opwek van duurzame energie met zonne- en windenergie in de energieregio.

- Kwantitatief onderzoek naar de houding en mening van jongeren (12 tot en met 30 jaar) ten opzichte van de energietransitie en de vraagstukken van de RES. Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het NP RES op basis van een representatieve steekproef. Het aantal respondenten in Noord-Holland Zuid is met 380¹⁷ voldoende groot om uitspraken te kunnen doen over de mening van jongeren in onze energieregio.
- Kwalitatief onderzoek onder jongeren (18-24 jaar) door middel van een jongerentafel als onderdeel van het proces op weg naar de RES 1.0. Dit onderzoek bestaat uit drie online bijeenkomsten. Werving, inhoudelijke voorbereiding en uitvoering van de jongerentafel is uitgevoerd in samenwerking met Jong RES, de Participatiecoalitie en de provincie. Resultaten van de jongerentafel worden verwerkt in de RES 1.0. In totaal hebben 65 jongeren zich hiervoor opgegeven.
- Praktijkopdracht voor studenten van Hogeschool InHolland: Jongeren geven ook zelf aan meer betrokken te willen worden bij de RES. Maar hoe doe je dat? Welke thema's, woorden en beelden spreken jongeren aan, en met welke communicatiemiddelen en afzender breng je jongeren in beweging? Deze vraag is neergelegd bij Hogeschool InHolland, opleiding crossmediale communicatie in Diemen.

Stap 5b: Concretisering zoekgebieden

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het nader onderzoeken en concretiseren van zoekgebieden voor zonneweides, grote zonnedaken en/of windturbines. In stap 5b is dit proces gestart. De concretisering van de zoekgebieden loopt door tot aan de borging in omgevingsbeleid en vergunningverlening. Hierbij worden inwoners en andere belanghebbenden betrokken. De nadere uitwerking van zoekgebieden is maatwerk en de uitvoering en het niveau van participatie zijn daardoor verschillend. Ook is de prioritering van de zoekgebieden verschillend. De deelregio's Amstelland, Amsterdam, Gooi en Vecht, Haarlemmermeer en IJmond/Zuid-Kennemerland hebben hiervoor plannen van aanpak gemaakt waarin zij hebben vastgelegd hoe ze te werk gaan en welke zoekgebieden als eerste verder worden uitgewerkt. Hierbij zijn zij ondersteund door de programmaorganisatie van de RES NHZ, door onder andere de inzet van experts en de Participatiecoalitie Noord-Holland.

De concretisering van een aantal zoekgebieden is eind 2020 al gestart. Dit heeft ertoe geleid dat een aantal zoekgebieden afgefallen of aangepast is,

¹⁷ Op de website van Energieregio NHZ vindt u [de factsheet Jongeren en energietransitie](#) van het NP RES.

ten opzichte van de concept-RES. Andere zoekgebieden vragen meer tijd om nader te onderzoeken en zullen in de RES 2.0 concreter uitgewerkt zijn. Ook worden nieuwe concrete initiatieven met draagvlak nog verder onderzocht. Een voorbeeld daarvan is het bewonersinitiatief bij de wijk Naarderbos in de deelregio Gooi en Vecht.

Aanbevelingen Liander

Naast de ontvangen reacties heeft Liander voor de deelregio's in Noord-Holland Zuid een aantal concrete aanbevelingen opgesteld om de systeemefficiëntie (betaalbaarheid en haalbaarheid) te vergroten¹⁸. Het gaat onder meer om:

- Het combineren van zonne- en windenergie op een locatie.
- Gericht investeren in zon op daken: daar waar opgewekte energie zo veel mogelijk direct kan worden gebruikt.
- Cluster zoekgebieden in nabijheid van (onder)stations om duurzame opwek sneller aan te kunnen sluiten.

Deze aanbevelingen worden meegenomen en indien mogelijk meegewogen in de nadere concretisering van de zoekgebieden. Ook worden de aanbevelingen van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie¹⁹ meegenomen in de concretisering van de zoekgebieden.

Gebiedspaspoorten

Voor de zoekgebieden worden door de gemeenten zogenoemde gebiedspaspoorten opgesteld. Dit gebiedspaspoort biedt informatie over en een technische beschrijving van het zoekgebied. Hierin worden onder andere opgenomen: de status van het zoekgebied, een beschrijving van de locatie(s), (potentieel) opwekkingsvermogen, de stappen van participatie, uitgangspunten voor lokaal eigendom, de technische mogelijkheden van de bestaande energie-infrastructuur, een overzicht van geldende beperkingen en beleidskaders met betrekking tot landschap, natuur en milieu, het grondeigendom, en welke andere belangen eventueel in het geding zijn. Het gebiedspaspoort helpt bij de informatievoorziening over en monitoring van de voortgang van het zoekgebied. De gebiedspaspoorten zijn opgenomen in de RES-viewer van de provincie Noord-Holland²⁰.

Stap 5c: Verrijking andere klimaattafels

Tijdens de thematafel Energie-infrastructuur is onderzocht: welke relevante ontwikkelingen hebben invloed op de energienetwerken in

¹⁸ Op de website van Energieregio NHZ vindt u [de aanbevelingen van Liander](#).

¹⁹ De presentatie van de analyse van NVDE vindt u [op de website van de NVDE](#).

²⁰ [RES-viewer provincie Noord-Holland](#).

Noord-Holland en welke gevolgen heeft dit op de realisatie van de doelstellingen van de RES? Naast ambtenaren van de betrokken overheden (gemeenten, provincie, Rijk) hebben onder andere netwerkbeheerders, de Veiligheidsregio, de Gasunie en vertegenwoordigers van de industrieclusters deelgenomen aan deze thematafel. Aanvullend hebben beleidsambtenaren van de provincie Noord-Holland input geleverd over de opgaven van de andere klimaattafels in de regio. Dit is vertaald in hoofdstuk 9, waarin de opgaven en ontwikkelingen van de andere klimaattafels zijn beschreven. Deze input is ook meegenomen in de doorrekening van Liander, waarin rekening is gehouden met de impact van de andere sectoren op de energie-infrastructuur.

Regionale Structuur Warmte

De RSW 1.0 gaat over bovengemeentelijke samenwerking en kennisuitwisseling op het gebied van warmtebronnen, warmtevraag en warmte-infrastructuur. Hierbij zit de RES-regio tussen de gemeenten en de provincie in.

Aan de RSW 1.0 hebben alle gemeenten in de RES-regio Noord-Holland Zuid, waterschappen, netbeheerder(s) en provincie samengewerkt. Het Warmte Koude-programma heeft hierbij ondersteund. De gemeenten zijn per deelregio in vijf à zes werksessies en twee series met schrijfsessies bijeen geweest. In de sessies is van gedachten gewisseld over gespreksonderwerpen die van belang zijn bij een mogelijke verdeling van bovengemeentelijke warmtebronnen, zijn de mogelijkheden voor de inzet van bovengemeentelijke warmtebronnen besproken en is een inventarisatie gemaakt van warmtethema's die om regionale samenwerking vragen.

De RSW is opgesteld met de overheden binnen Noord-Holland Zuid, maar de warmtetransitie is geen opgave voor de gemeenten alleen. De gemeenten hebben de regie, maar samenwerking tussen veel verschillende partijen is nodig om deze complexe transitie - met veel onderlinge afhankelijkheden - te realiseren. De werkagenda biedt hier handvatten voor. Daarbij kan uitgegaan worden van verschillende snelheden, waarbij sommige gemeenten de focus hebben op het vaststellen van een TVW, terwijl andere gemeenten in gesprek gaan over een specifiek verdelingsvraagstuk of de uitvoering van een concreet project.

Provincie Noord-Holland beheert en monitort het dataregister waarin de ontwikkeling van warmtevraag, -aanbod en -infrastructuur op een eenduidige wijze inzichtelijk wordt gemaakt. Naar de toekomst dragen de

betrokken partijen een gezamenlijke zorg voor eenduidige, vergelijkbare en optelbare gegevens.

Doorrekening en advies NP RES en PBL

Als tussenliggende stap in het proces is door het Nationaal Programma RES (NP RES) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een doorrekening gemaakt van de dertig concept-RES'en. Op 1 februari heeft het PBL de eerste Monitor van de concept-RES'en gepubliceerd. Parallel aan deze publicatie is door het NP RES een zogenaamde 'foto' van de regio's gemaakt. Het NP RES geeft in deze 'foto' twee keer per jaar een blik op de positie van de dertig RES-regio's. Deze – niet regiospecifieke – 'foto' is onder andere gebaseerd op de Monitor van het PBL en op gesprekken met vertegenwoordigers van de dertig regio's. Ook aanvullende onderzoeken naar bijvoorbeeld maatschappelijke kosten en manieren waarop en mate waarin volksvertegenwoordigers en inwoners betrokken zijn, zijn in de 'foto' meegenomen.

RES 1.0

De opbrengsten van bovenstaande activiteiten zijn gebundeld in het document RES 1.0. De RES 1.0 is een actualisatie, verdieping en op bepaalde thema's een uitbreiding van de concept-RES. De RES 1.0 wordt via de stuurgroep en de colleges (B&W, GS en db's) ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen. Voorafgaand aan de besluitvorming heeft bestuurlijke afstemming plaatsgevonden binnen de energieregio (samen met stakeholders) en binnen de deelregio's.

In april 2021, voorafgaand aan de besluitvorming in de gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen, is een brede informatiebijeenkomst over de RES 1.0 georganiseerd, waarvoor eenieder zich kon aanmelden. Ook heeft eenieder de gelegenheid om in te spreken in de openbare vergaderingen bij de behandeling van de RES 1.0.

Zoekgebieden in de RES 1.0

In de concept-RES zijn globale zoekgebieden opgenomen. In de reactienota is vastgelegd welke aanpassingen van de zoekgebieden in de RES 1.0 worden verwerkt. De nadere concretisering heeft geleid tot de aanpassing of het afvallen van een aantal zoekgebieden, en soms tot nieuwe zoekgebieden. Voor elk aangepast of verder uitgewerkt zoekgebied is de potentiële opwek (TWh) opnieuw bekeken. Net als bij de berekening van de ambitie van de concept-RES, is in de RES 1.0 uitgegaan van een gedeeltelijke benutting van de ruimte en het potentieel van de zoekgebieden in 2030.

Kennisbijeenkomsten

Gedurende het gehele proces zijn meerdere kennisbijeenkomsten georganiseerd, over verschillende onderwerpen die de energietransitie raken. Ambtenaren, volksvertegenwoordigers en stakeholders waren hiervoor uitgenodigd. Enerzijds draagt de kennis bij aan de uitvoering van de RES. Anderzijds helpt het volksvertegenwoordigers om hun eigen afwegingen en politieke keuzes te maken. Een aantal voorbeelden van deze bijeenkomsten:

- In de periode tot aan de concept-RES zijn zeven expertsessies georganiseerd. Deze sessies hadden als doel regionale kennis op te halen en een gezamenlijk kader voor de effectbepaling te ontwikkelen.
- [Virtuele bustour](#) (4x) voor volksvertegenwoordigers, waar werd 'gezoemd' langs diverse locaties waar hernieuwbare energie wordt opgewekt. Het doel was inspiratie opdoen en in gesprek gaan met de initiatiefnemers en volksvertegenwoordigers.
- Tot aan de concept-RES zijn er drie kennisdagen georganiseerd. Het doel van deze kennisdagen hing af van het moment in het proces. Bijvoorbeeld input ophalen, resultaten toetsen, voorbereiding op het participatieproces en voorbereiding op de uitvoering van de RES. Het belang daarbij was om alle kennis en expertise regionaal en lokaal goed te borgen.
- In de periode tussen de concept-RES en de RES 1.0 zijn vijf kennissessies georganiseerd, vooral gericht op de uitvoering van de RES. De onderwerpen van de kennissessies waren meervoudig ruimtegebruik, RES en omgevingsinstrumenten, participatie en financiële participatie en energie-infra.

Communicatie in cijfers

Via verschillende mediakanalen zijn veel mensen bereikt. De toenemende belangstelling is terug te zien in de communicatiecijfers van januari 2020 tot en met februari 2021:

- De website energieregionhz.nl werd in deze periode door zo'n 12.500 bezoekers bezocht om de concept-RES en andere documenten en verhalen te lezen. De piek was op 22 april 2020 met bijna 1.600 bezoekers. Op deze datum werd de concept-RES openbaar gemaakt. De meeste bezoekers komen direct op onze pagina, gevolgd door Google, energieregionhn.nl, regionale-energiestrategie.nl, LinkedIn en de website van de provincie.
- Ons [Twitter-account](#) heeft 200 volgers en met 184 tweets bereikten we bijna 80.000 mensen. De oproep voor de Jongerentafel werd op Twitter het meest gedeeld.
- Op [LinkedIn](#) heeft Energieregio NHZ ruim 900 volgers. Er werden 187 berichten gedeeld die door zo'n 75.000 mensen zijn gezien.

- In deze periode zijn [elf nieuwsbrieven](#) naar ongeveer 400 abonnees verstuurd. Daarnaast besteedden de journalistieke media, en dan vooral het Noord-Hollands Dagblad, bijna wekelijks aandacht aan de RES.

Besluitvorming RES

De RES kent een langjarig regionaal proces, met de volgende besluitvormingsmomenten:

- *Startnotitie (okt 2019)*: in de *Startnotitie Regionale Energiestrategie NHZ* zijn afspraken gemaakt over wat er in de RES uitgewerkt moet worden, hoe het proces eruitziet en wie er bij betrokken zijn. De gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen hebben de startnotitie vastgesteld, dan wel ter kennisgeving aangenomen en in een aantal gevallen aanvullende kaders meegegeven.
- *Concept-RES (april 2020)*: de Colleges van B&W, Gedeputeerde Staten en de dagelijkse besturen hebben kennis genomen van de concept-RES en besloten deze vrij te geven voor de online consultatie voor deelnemers en betrokkenen in het RES-proces.
- *Concept-RES (mei/juni 2020)*: de Colleges van B&W, Gedeputeerde Staten en de dagelijks besturen hebben ingestemd met de concept-RES en deze vrijgegeven voor:
 - wensen en bedenkingen van de raden, Gedeputeerde Staten en de algemeen besturen van de waterschappen;
 - beoordeling door het Nationaal Programma RES (NP RES).
- *Reactienota concept-RES (dec 2020)*: de wensen en bedenkingen en reacties van deelnemers zijn verwerkt in een reactienota. De reactienota is vrijgegeven door de Colleges van B&W en Gedeputeerde Staten.
- *RES 1.0 (mei/juni 2021)*: in de RES 1.0 zijn de zoekgebieden verder uitgewerkt. Ook zijn de reactienota, de beoordeling door het NP RES en het advies van de Commissie m.e.r. meegenomen in de uitwerking van de RES 1.0. De definitieve besluitvorming van de RES gebeurt op basis van de RES 1.0. Deze wordt ter vaststelling aangeboden aan alle gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen. De RES 1.0 wordt uiterlijk 9 juli 2021 aangeboden aan het NP RES.
- *Uitvoering van de RES*: na vaststelling van de RES 1.0 worden de ruimtelijke opgaven opgenomen in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie. Het streven is om dit in 2021 afgerond te hebben.
- *Actualisatie RES (tweejaarlijks)*: de RES wordt elke twee jaar geactualiseerd, gemonitord en opnieuw vastgesteld.

Om bestuurders en volksvertegenwoordigers in positie te brengen voor de besluitvorming zijn zij op verschillende manieren bij de ontwikkeling van de RES betrokken. Zij zijn geïnformeerd over het proces en de resultaten via (regionale) informatiebijeenkomsten, toelichting tijdens (bestaande) bestuurlijke regionale overleggen, raadsbrieven en online nieuwsbrieven. Ook waren bestuurders en raadsleden aanwezig bij de verschillende regionale en lokale bijeenkomsten. Daarnaast zijn bijeenkomsten voor de gehele provincie georganiseerd, waarbij volksvertegenwoordigers met elkaar én met stakeholders uit de regio in gesprek konden over de RES. Voorbeelden zijn de inspiratiesessie [Verbreed je ruimtelijke blik op de energietransitie](#), het ['benen op tafel gesprek'](#) over de rol van volksvertegenwoordigers en de reflectiebijeenkomsten voorafgaand aan besluitvorming over de concept-RES en de RES 1.0.

Vervolg na RES 1.0

De RES is een continu proces. Elke twee jaar bekijkt de regio de RES opnieuw. Verloopt de uitvoering volgens planning, moet er worden bijgestuurd of moeten er nieuwe projecten worden opgenomen? Ook kunnen op deze manier nieuwe (technologische) ontwikkelingen worden meegenomen. Vervolgens wordt de RES geactualiseerd (RES 2.0 en verder). In dit proces is opnieuw ruimte voor inwoners en belanghebbenden om hun stem te laten horen.

De concretisering van de zoekgebieden loopt door na de vaststelling van de RES 1.0. Op lokaal niveau worden belanghebbenden hierbij betrokken. Ook kunnen in de periode tussen de RES 1.0 en RES 2.0 nieuwe zoekgebieden en initiatieven ontstaan. De RES geeft een tweejaarlijks beeld van de ambitie en plannen in de regio.

In de RES 1.0 (hoofdstuk 4) is beschreven welke stappen nodig zijn om te komen tot de uitvoeringsstructuur voor de uitvoering, borging en actualisatie van de RES.

Borging in omgevingsbeleid

Het maken van keuzes in de RES gaat gepaard met het maken van ruimtelijke keuzes. Daarom kent het RES-proces overlap met afwegingen die thuishoren in een omgevingsvisie, zoals: combinatie met andere opgaven en transities, maatschappelijke betrokkenheid en aansluiting op kenmerken van een gebied.

De in de RES 1.0 gemaakte afspraken krijgen pas een juridische status als deze worden uitgewerkt en vastgesteld worden in omgevingsrechtelijke instrumenten. Het Klimaatakkoord wijst in dit verband op de gemeentelijke omgevingsvisies, programma's en omgevingsplannen. Ook de provinciale omgevingsvisie, omgevingsverordening en projectbesluiten zijn instrumenten om de uitkomsten uit de RES juridisch vorm te geven. Het bevoegd gezag bepaalt hoe de RES vertaald wordt naar het omgevingsbeleid.

Doelstelling is om in 2021 de keuzes in de RES geborgd te hebben in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie. Dit met het oog op een versnelling van de energietransitie en vergunningverlening vóór 2025. Zodoende kan nog gebruikgemaakt worden van de landelijke SDE+-subsidieregeling die in 2025 afloopt.

Naast de verankering in omgevingsbeleid kan het bevoegd gezag ook kaders voor de uitvoering van de RES vastleggen in uitvoeringsgericht

beleid. Denk daarbij aan kaders voor financiële participatie of stimuleringsregelingen.